

**ԲԱՌԱՔՆՆԱԿԱՆ-ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԻ ԴԻՏԱԿՈՒՄ.
ԳԵՐՄԱՍՏ-ԳԻԼԻՄԱՍՏՐԻ-ԳԵՏՆԱԽՆՁՈՐ**

Բանասիր. գիտ. թեկնածու Մ. Ս. Քունունց

Հայերենում *գերմաստ, գերմաստի, գիրմաստի, գիլիմաստրի, գիրմըրհաստի* և այլ տարբերակներով է կոչվում բարդաձաղկավորների ընտանիքի բազմամյա այն բույսը, որը հայտնի է *գեպոնախնձոր, գեպոնափանձ, աստղափայլ, Երուսաղեմի արտիճուկ* և այլ անվանումներով⁸⁴. լատ.՝ *helianthus tuberosus* «արևաձաղկի պալար»: Օտար աղբյուրներում անվանման ստուգաբանական փորձերից մեկում նշվում է, որ այն Երուսաղեմ բառի հետ որևէ առնչություն չունի. իտալացիներն այն անվանել են *girasole* «արևաձաղիկ» (< լատ. *gyrus* (*curvus*>*curvor* «կոր, թեք, թեքություն»)՝ իտ. *girare* «շրջան, շրջանաձև, կլոր» (հմմտ.՝ հ.-ե . **wer-* «թեքում, կոր» > հայ. կոր «ծուռ, կոր», լիթ. *gurnas* «կոճ, ոսկոր», նորվ. *kaure* «գանգուր, խճճված մազ», այս ամենին հմմտ.՝ Սյունիք-Արցախում՝ *կրէռ/կէռ, կրռակոն*) և *sole* «արև» բառերից, բառացի՝ «դեպի արևը պտտվող»), որ հետագայում կարող էր շփոթություն ստեղծել Երուսաղեմ բառի հետ:

Ավելի մոտ է «հարավային իտալական բարբառի [*d˘zira˘zu:l*]» բառին՝⁸⁵ *girasole articiocco* «արևաձաղկի արտիճուկ», որ աղավաղվել է անգլիախոսների շրջանում՝ դառնալով *Երուսաղեմի արտիճուկ*⁸⁶: Բառի մյուս անվանումը՝ *topinambur* (ֆրանս. *topinambour*, պորտ. *Topinambur*)⁸⁷, ծագում է Բրազիլիայի հնդկացիական *tupinamba* (*topy*) ցեղի անունից, որոնց հետ էլ 17-դարում բույսը ներմուծվել է Ֆրանսիա⁸⁸:

ՆՀԲ-ն նշում է *գերմաստ*՝ «ընդեղեն ինչ»՝ առաջացած հուն. *θήρμος* բառից⁸⁹: Հ. Աճառյանը արձանագրում է *գերմաստի* կամ *գերամաստի* բառահոդվածը և տալիս նկարագրությունը. «Մի տեսակ անտառային ծառ

⁸⁴ Ռ. Ս. Ղազարյան, Բուսանունների հայերեն-լատիներեն-ռուսերեն-անգլերեն- ֆրանսերեն-գերմաներեն բառարան, Ե., 1981, էջ 21:

⁸⁵ Տե՛ս *J. Smith*, An Introduction to physiological and systematical Botany, London, 1807, էջ 108:

⁸⁶ Տե՛ս *H. Wedgwood*, On False Etymologies, Transactions of the philological society, N 6, London, 1855, էջ. 67:

⁸⁷ Տե՛ս Биология. Современная иллюстрированная энциклопедия, М., 2006, (гл. ред. А. Горкин) *топинамбур* (земляная груша) բառահոդվածի տակ:

⁸⁸ Գետնախնձոր կամ գետնատանձ, <https://blognews.am/arm/news/51850/getnakhndzor-kam-getnatandz.html>. (վերջին այցելությունը՝ 3. 30. 2019):

⁸⁹ Գ. Ալեպիքեան, Խ. Միրումէլեան, Մ. Ալգերեան, Նոր բառգիրք հայկազեան լեզուի, հհ. 1-2, Վենետիկ, 1836-1837, էջ 549 (այսուհետև՝ ՆՀԲ):

է. մարդաչափ բարձրութեամբ, կարմրագոյն կեղևով՝ որ կարծես գործուած է. ամուր փայտ ունի. պատրաստում են մահակներ և ճիպոտներ. երկար ժամանակ այդ ճիպոտները դալար են մնում (ունի հաղարջի նման սև բերք.- Մ.Ք.)»⁹⁰: Ինչպես նկատում ենք, ՆՀԲ-ի և ՀԱԲ-ի նկարագրությունները չեն համապատասխանում այն բույսին, որին Գորիսի շրջանում անվանում են *գըլըմաստրի* (գետնախնձոր): Հ. Աճառյանը այս բառին նմանություն ունեցող *գերմաստր*-ը ստուգաբանում է «գայլի մասրենի» կամ «կարմիր մասրի» և եզրակացնում, որ այն հնարավոր է հայերենից փոխառված լինի արևելյան լեզուներում⁹¹: Հայերենի բարբառներում առանձնապես տարածված չէ նաև այդ անունը՝ Երև. *Գերեմաստրի*, Ղրբ. *գիլամասրի*, Ղզխ.՝ *գիրմասրի*, *գիլմասրի* և այլն⁹², «Հայոց լեզվի բարբառային բառարանը» «գետնախնձոր» իմաստով նշում է *գիլիմասրի*, *գիլիմաստր*, *գիլըհաստր*, *գերմասրի* և ավելացնում, որ բառը հանդիպում է միայն Չանգեզուրում⁹³: Հ. Աճառյանը «Հայերէն գաւառական բառարանում» նշում է բառահոդվածը՝ *գիլամասրի*՝ առանց որևէ բացատրության⁹⁴: Արցախում բառը տարածված չէ, համարժեքն է՝ *տօմբալ(ան)* և *կանդազ*⁹⁵:

Նկատի ունենալով բառի ծագումնաբանական և բառակազմական-իմաստաբանական դժվարությունները, այլև նրան վերաբերող ստուգաբանական փորձի բացակայությունը՝ պետք է առաջարկենք տարբերակներ: Այսպես՝ բառի արտաքին կազմից ենթադրվում է, որ այն կազմված է *գիլ* և *մասրի* (մասուր) բառերից:

Նախ քննենք *գիլ* արմատի առկայությունը բարբառախմբում: Ոչ միայն Սյունիքում, այլև Արցախում տարածված է *գիլ* բառը⁹⁶, որ անվանում

⁹⁰ Հ. Աճառեան, Հայերէն արմատական բառարան, հ. 1, Ե., 1926, էջ 546 (այսուհետև՝ ՀԱԲ): *Գերմաստրի* համարվում է այժմատերևազգիների ընտանիքին պատկանող թուփը՝ կարմրավուն կեղևով և ճկուն ամուր փայտով, բունչի մի տեսակը, որի ոստերից կողովներ են հյուսում:

⁹¹ Նույն տեղում:

⁹² Նույն տեղում: Որոշ բարբառներում (Մուշ, Ալշ. և այլն) այն կոչվում է *գյարմըշի* (ծանոթ. խմբագրի):

⁹³ Հայոց լեզվի բարբառային բառարան, հ. 1, Ե., էջ 243:

⁹⁴ Հ. Աճառեան, Հայերէն գաւառական բառարան, Թիֆլիս, 1913, էջ 228:

⁹⁵ Ա. Սարգսյան, Ղարաբաղի բարբառի բառարան, Ե., 2013, էջ 742, 330: Նշվում է, որ բառն անցել է թուրքերենից (dombalan):

⁹⁶ Հմմտ. «...և զբազումս յանձաւին վերայ ելեալք մեծամեծ վիմօք *գլաջարդ առնէին*» (Ա. Լաստիվերտրցի, Պատմութիւն // Մատենագրութիւնք նախնեաց, Վենետիկ, 1844, էջ 50):

են նաև «մեռած քար» (այն կլորավուն, ծակոտկեն քար է, որ օգտագործվում է հիմնականում մաքրման նպատակով)⁹⁷: Այն դժվար է նույնացնել Սյուն. *գհլ/գհլա* «1. խաղողի կամ կեռասի կլոր հատը, 2. աչքի բիբ» բառի հետ: *Գհլա*՝ *գհլա*՝ բառը Սյունիքում օգտագործվում է նաև (*փխբ.*) «արցունքի, ջրի թափվելը» իմաստով. «Ըշկերան գհլա՝-գհլա՝ կաթումա ա»⁹⁸: Վերոնշյալ իմաստներով *գհլ-ա*⁹⁹ բառն անցել է նաև թուրքերենի (Արդ. Վն. Կր. ևն՝ *gile*¹ «խաղողի հատիկ», *gile*² «աչքի բիբ»)¹⁰⁰ և Ատրպատականի շրջանի՝ Սյունիք-Արցախին մոտ բարբառներին¹⁰¹:

Գհլ > *գլան* է ասվում նաև «այն փայտը, որով գլորելով քարեր են տեղափոխում», իսկ *գըլգըլան* (Վն. Ար. Խյ. Գոր.) անվանում են «փայտաշեն սայլակը, որով հանում են քարն ու գոմաղբը»: *Գհլ* արմատ պահպանված է նաև ազգանուններում և տեղանուններում՝ *Գհլանց տախտը*, *Գհլավանց* և այլն¹⁰²: Հնարավոր է, որ ազգանվան մեջ պրակ. *gel* / جگ / «ցեխ, կավ, տիղմ, քարակոշտ» իմաստով բառը լինի: Նկատում ենք, որ, այնուամենայնիվ, *գհլ* արմատը Սյունիք-Արցախում պահպանված է ոչ միայն «քար», այլև «կլոր» իմաստով, և անկախ ծագումնաբանական հնարավոր ընդհանրություններից՝ համանուն են: *Գհլ* արմատը վերոնշյալ իմաստներով առկա է նաև հայերենի մյուս բարբառներում (Վն. Թբ. Ար. Կր և այլն):

Բարբառագիտական որոշ աշխատանքներում նշվում է *գհլ* և *գհլա* թուրքական ծագումը՝ հավանաբար նկատի ունենալով, որ Սյունիք-Արցախը հայերենի *գ* ձայնեղի դիմաց, որպես կանոն, բառասկզբում ունի *կ* > *կ*: Բայց բարբառախմբում գործածվող բազմաթիվ բառեր կան՝ *գհլտենալ* > *գհլա*՝, *գրալ* > *գ/կ/իրավ*, *գուլպա* > *գ/կ/ո*՝ *լբա*, *գիրգ* «գուրթանի ծայրի փակի մասը», *գուլի* «հնդկահավ»¹⁰³, *գյո*՝ *ոն* «հորդ» և այլն,

⁹⁷ Գորիսի տարածաշրջանում այդ քարանյութի բազմաթիվ հանքեր կան:

⁹⁸ Հմմտ. «խաղողը *գհլա*, *գհլա*, / Առները հատիկ, հատիկ, / Նարճեսը բախտի գնա» (*Խ. Գյուլնազարյան*, Պատմվածքներ, Ե., 1966), «... էն սև սև, խաղողի *գհլա* աչքերը քեզնից չէր կտրում» (*Վ. Բալայան*, Լոյս և սովեր), «... քո բառերով *գհլա-գհլա*, կերակրիր քաղցր շիրա...» (*Վ. Գրիգորյան*, Հարեմի վարդ, Ե., 2005), «Նիրիէ, ճան իմ, նիրիէ, / Արեւ ծիծղուն / *Գհլա գհլա* ձագիկներով...» (Կոմիտաս). (բոլոր օրինակները բերված են «Արևելահայերենի ազգային կորպուսի» (ԱՐԵՎԱԿ) պաշարներից՝ <http://eanc.net>):

⁹⁹ Հմմտ.՝ *գհլա-կեռաս*՝ պրակ.՝ *gilas* / گلاس /:

¹⁰⁰ Türkiye’de halk ağzından. Derleme sözlüğü, Cilt VI, Ankara, 1972, y. 2076

¹⁰¹ Azərbaycanca-rusca lügət, Cild 4, (E-K), Bakı, 2006, y. 257.

¹⁰² *Գհլավանց* ազգանունը, կարծում ենք, *քարագործ* կամ *բրուտագործ* նշանակությունն ունի: Խնձորենկի Գհլավյանները պնդում են, որ իրենց նախապապերը քարագործներ են եղել, որտեղից էլ առաջացել է տոհմի անունը:

¹⁰³ Տե՛ս Ա. Մարգարյան, Ստուգաբանություններ, Ե., 2015, էջ 101:

որոնցում պահպանված է *q* ձայնեղը: Ինչպես նկատվում է, այդ բառերը հայերենի բառապաշարի հիմնաշերտում են, որ բարբառախմբում մասնավորվում են բառասկզբի *q*-ի պահպանման որոշակի կանոններով, ինչպես՝ բառի մեջ առկա ձայնեղի կամ ձայնեղացված հնչյունի ազդեցություն, համանունների կուտակումից խուսափում և այլն: *Գիլ* արմատը, փաստորեն, Սյունիք-Արցախ բարբառային բառապաշարում պահպանված հնաբանություններից է, որ հնդեվրոպական մայր լեզվից անցել է գրաբարին և բարբառներին՝ «1. քար, 2. կլոր, կլոր հատ» իմաստներով: Հ. Աճառյանը այդ բառի ծագման և նրա պատմական զարգացմանը վերաբերող հարցերը մանրամասն քննում է հենց *գիլ* բառահոդվածի ներքո՝ այն համարելով բնիկ հայերեն՝ ծագած **wel-* «գլորել» արմատից¹⁰⁴: Եթե ընդունենք, որ ուսումնասիրվող բառում *գիլ* արմատն է, ապա այն պետք է տրամաբանորեն հանդիպադրվի *մասուր* բառին և մատնանշի որևէ հատկանիշ՝ «քարի մասուր, շրջված մասուր, կլոր հատ մասուր»: Ստուգաբանական այս տարբերակում ենթադրվում է, որ *գիլիմասրի* բառը պետք է առաջացած լինի գիրմաստի բառի ժողովրդական ստուգաբանությամբ: Կարող է համեմատված լինել հասունացած և քարացած մասուրի բերքի հետ, որ արտաքինից գետնախնձորի պտղին շատ նման է: Այն փայտի պես պինդ է և Գորիսում ունի մի քանի անվանում՝ *քրրըմասրի*, *շընըմասրի*, *պըռավի պորպ* և այլն: Իսկ *գիլիմասրի* տարբերակի *ր*-ն կարող է աճական լինել, որ դրվում է *սր* կապակցության առկայությամբ, ինչպես որոշ բառերում՝ *տորա>սրա > (ը)սրա, այսր > (ը/ո՝ւ)սրո՞ւր, կամ մասուր // մասսրի (գիրմասսր)* բառի մնացուկ:

Պետք է նշել, որ *մասուր > մասրի* (բրբ.՝ *մըհասուր > մըհասրի*) բառի վերաբերյալ մեզ հանդիպած ստուգաբանական տեղեկությունները հստակ չեն: Հավանական ենք համարում, որ այն գրաբարի *մասսր*¹⁰⁵, այստեղից՝ «մաստնութիւն»՝ «հաստ, ամուր, պինդ» իմաստով բառն է, որ գործուն է նաև Սյունիք-Արցախում: *Մասսր* ասվում է «խիտ, թանձր, դժվարամարս ուտելիքին»: Գուցե այստեղից ձևավորված լինի նաև նրա երկրորդ իմաստը՝ «տոկուն, դիմացկուն»: Հ. Աճառյանը *մասսր* բառահոդվածի տակ նշում է «բողբոջեալ և մաքրեալ գարի՝ գարեջուր պատրաստելու համար» իմաստը՝ կազմությունը և ծագումը անհայտ համարելով¹⁰⁶: *Մասսր* բառի

¹⁰⁴ ՀԱԲ, էջ 555:

¹⁰⁵ Համեմատել՝ անգլ. mast «ծառեր», գերմ. mästen «պարարտացնել» և այլն (այս մասին տե՛ս E. Weekley, Etymological dictionary of Modern English, Dover publications, New York, 1967, էջ 904):

¹⁰⁶ ՀԱԲ, 265:

առկայությամբ *գիրմաստի* և *գիլիմաստ/տ/րի* բառը հավանաբար պետք է նշանակի «կլոր և պինդ պտուղ», «քարի պես պինդ»:

Ստուգաբանական երկրորդ տարբերակն այն է, որ գրաբարում վկայված *գեր* արմատը բարբառախմբում կարող էր տալ *գել* կամ *գիլ* > *կիր//կիլ*:

Է. Աղայանը «կուտ» բառը, ապա *ger արմատը քննելիս խոսում է նաև հայերենի «կոր, կեռ, կոռ»¹⁰⁷ բառերի ծագման մասին՝ դրանք համարելով հ.-ե. **wer-* (*ger-*) արմատի ծայնդարձից և «դարձնել, գալարել, ոլորել»¹⁰⁸ իմաստներից առաջացած, որոնցից բազմաթիվ հասկացություններ են ձևավորվել նաև պարսկերենում¹⁰⁹: Հնարավոր է՝ հայերենի և պարսկերենի այս արմատի և նրանից ածանցված բառերի ու իմաստների բազմազանությունն է հաճախ դժվարություններ ստեղծում, որի արդյունքում գրեթե անհնար է դառնում որոշելը, թե այդ հասկացություններից որն է բնիկ և որը փոխառյալ: Հստակեցում չկա նաև **wer-* արմատի հնդեվրոպական համանունների շարքում, որ տարբեր լեզուներում բազմաթիվ դրսևորումներով են առկայացել: Այնուամենայնիվ, հնարավոր է, որ *գիլիմաստրի* բառի *գիլ* արմատը գրաբարի նույն *գեր* բառից լինի՝ *գեր-մաստ-ի*, որ բարբառախմբում կրել է *ր* > *լ* փոփոխությունը, ինչը բնորոշ հատկանիշ է հնդեվրոպական նախալեզվի «արիական ընտանիքի» համար, որ «շատ անգամ շփոթում է *r* և *l* ձայները»¹¹⁰: Իհարկե, կարող է այդ հատկանիշը փոխանցված լինել հայերենի տարբերակներին:

Չնայած բարբառախմբում *ր* > *լ* փոփոխությունը կանոնավոր չէ, սակայն առկա է *հրեշտակ* > *հիլիշտրակ*, *սերկևիլ* > *սրլկէվիլ*, *տափարակ* > *տափլակ*, *քարաթոթոշ* > *քրլրքանթոթուշ* և այլ բառերում, որոնց շարքում կարող է ընդգրկվել նաև *գիլիմաստրի* բառը: Բայց այս դեպքում առկախ է մնում բառասկզբի *գ*-ի հնարավոր փոփոխության հարցը: Եթե *գիլ* տարբերակով բառային մնացուկներ են ավանդվել բարբառախմբին, ապա *գեր* > *գիլ//գիր* ձևով այստեղ նշված կամ մոտ իմաստներով, նաև այլ բառ չի հանդիպում, և ստուգաբանական այս տարբերակն էլ այսքանով սահմանափակում ենք:

¹⁰⁷ Է. Աղայան, Բառաքննական և ստուգաբանական հետազոտություններ, Ե., 1974, էջ 89, 105-108:

¹⁰⁸ Այս մասին տե՛ս J. Pokorny, Indogermanisches etymologisches Wörterbuch, Vol. I, Bern, 1959, էջ 385-390.

¹⁰⁹ В. Расторгуева, Д. Эдельман, Этимологический словарь иранских языков, т. 1. М., 2000, էջ 184-185:

¹¹⁰ Հ. Աճառյան, Լիակատար քերականություն հայոց լեզվի, հ. 6, Ե., 1971, էջ 494:

Մյուս տարբերակն այն է, որ *գիլմասրի* բառը կարող է առաջացած լինել գրբ. *գերմասսրի*¹¹¹ ստուգաբանորեն անհայտ մի բառից, որ նույնպես գործածվում է Սյունիք-Արցախում: Ինչպես նշեցինք վերևում, այն «գետնախնձորի թիփերի երկարությամբ ծառաթուփ է, որի փայտից ցախավել և բուրդ ծեծելու ձող են պատրաստում, քանի որ պինդ և ճկուն է»: Հնարավոր է *գերմասսրի* բառի ժողովրդական ստուգաբանությունն է, որ անցել է նաև թյուրքերենին¹¹¹:

Եվ վերջապես եթե ընդունենք, որ բարբառախմբի *գերմասսր* և *գիլմասրի* բառերը տարբեր ծագում ունեն, և երկրորդում *գիլ* արմատը չէ, ապա պետք է շրջակա լեզուներից մի փոխառություն լինի, որ հետագայում բարբառային տեսք և բովանդակություն է ստացել: Հնդեվրոպական **g^wher-* «տաք, ջերմ» բառը իրանական լեզուներում¹¹² տվել է **ghar-*, **gwhormo-* > **ghar-ma*¹¹³: Հավանական է, որ պրսկ. *gārmsir* /*ری گرمسیر*/ «արևադարձային կլիմա ունեցող երկիր, տաք երկիր» բառը անցած լինի բարբառախմբի տարբերակին՝ «արևադարձային մի բույս», որ հետո ժողովրդական ստուգաբանության հետևանքով դարձել է *գիլմասրի*: Նշենք, որ **ghar-* արմատից բարբառախումբն ունի *ջերմ // ճերմ* տարբերակները: *Գարմ* // *Ձերմ* տարբերակով և «տաք, ջերմ» իմաստով այլ բառ հայտնի չէ:

Այսպիսով՝ Գորիսի բարբառի *գիլմասրի* բառի ծագման հետ կապված դժվարությունները ակնհայտ են: Մի կողմից որպես բուսանուն՝ այն նմանություններ ունի գրաբարի *գիրմասսր*¹¹⁴ բառի հետ, և ստուգաբանելիս փորձ արվեց հետևել գրաբարի տարբերակին՝ որպես բարբառին անցած նախնական ձևի, որի մասին առաջին վկայությունը տալիս է հենց Հ. Աճառյանը, ապա՝ Ա. Մարգարյանը¹¹⁵: Մյուս կողմից, ինչպես նկատում ենք, Գորիսի բարբառում պահպանված երկու անունները մատնանշում են տարբեր բուսանուններ: Եվ եթե *գիրմասսրի* բառի տարբերակը մասամբ

¹¹¹ Տե՛ս ՀԱԲ, էջ 546:

¹¹² Հմմտ.՝ անգլ. *warm* (հին անգլ. *wearm*), լատ. *formus* «տաք», սանսկ. *gharma* «տաք», պրսկ. *garm* «տաք», հուն. *thermos* (*θερμός*) «տաք», ռուս. *jarko* (*жара, жарко*) «տոթ»):

¹¹³ *H. Martirosyan*, Etymological dictionary of the Armenian inherited Lexicon, Leiden-Boston, 2010, էջ 556–557: The place of Armenian in the Indo-European language family: the relationship with Greek and Indo-Iranian // Вестник РГГУ, N 16 (117), Серия «Филологические науки. Языкознание», М., 2013, էջ 95: *В. Распоряева, Д. Эдельман*, նշվ. աշխ., էջ 160-163.

¹¹⁴ Լատ. *viburnum* «թափառող ծառ» (այս մասին տե՛ս *U. Quattrocchi*, CRC World dictionary of plant names: Common names, scientific names, eponyms, synonyms, and etymology, Vol. 4, CRC Press, 1999, էջ 2793):

¹¹⁵ *Ա. Մարգարյան*, Գորիսի բարբառը, Ե., 1975, էջ 319:

հայտնի է որպես գրաբարից փոխառված բառ, ապա առկա է մնում *գիլիմասրին*, որ հնարավոր է շրջակա օտար լեզուների ազդեցությամբ ստեղծված բառ լինի, որի արդյունքում ունենք բարբառային տարբերակներ՝ *գիլմասրի*, *գիլիմասրի*, *գիլմըհասրի*, *գիլըմասրի*, *գըլըմասրի*, *գըլըմասրի*: Հետաքրքրականն այն է նաև, որ եթե այն մի օտար բառի տարբերակ է, ապա Արցախում նույնպես պիտի արձանագրված լիներ:

Գրաբարից Սյունիք-Արցախ բարբառախմբին անցած *գերմասր*//*գերմասրի* բառի քննությունից պարզ է դառնում, որ այն կազմված է **ger-* «ճկուն, կոր», և *մասր*՝ «հաստ, ամուր, պինդ» բառերից: *Գիլմասրի* բառին վերաբերող տեսակետներից թերևս հակված ենք առաջինին՝ որպես *գերմասր* բառից ծագած բարբառային համանուն:

М. С. Кумунц, Гермаст-гилимастри-земляное яблоко (Семантика и этимология). В Горисском диалекте слово *гилмасри* или *глымастри* означает земляное яблоко. До сих пор не было исследований об этом слове. Как название растения, оно имеет сходство со словом *гирмаст* из грабара, которое распространено в диалектах Сюник-Арцах. Два названия, сохраненные в диалектах Гориса, показывают разные названия растений. Изучение выявляет, что слово *гермаст*//*гермасти*, вошедшее в территориальный диалект Сюник-Арцах из грабара, состоит из слов **ger-* “гибкий, кривой” и *mast-(մասր)* “толстый, крепкий, твёрдый”. Из нескольких вариантов, относительно этимологии слова *гилмастри* самым вероятным является тот, по которому название растения является диалектической формой древнеармянского слова гермаст.

M. S. Kumunts. Germast-gilimastri-topinambour (Semantics and ethymology). In the dialect of Goris, word *gilmasri* or *gylymastri* means topinambour. Till now have not been studies about this word. As a plant name, it is like dialectical word *girmas* which is spread in Syunik-Artsakh dialects. Two names saved in dialects of Goris show different plant names. Study shows that word *germast/germasti*, passed from Old Armenian to Syunik-Artsakh dialectical group, is made of words **ger-* “flexible, curved” and *mast-(մասր)* “thick, solid, firm”. From etymologies of word *gilimastri*, the most possible is that plant name is a dialectical form of Old Armenian word *germast*.